

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

0 0 0 0 0 0 < 0

УДК 332.145:65.01

Н. І. Верхоглядова,

д. е. н., проф., ДВНЗ Придніпровської державної академії будівництва та архітектури

Є. В. Коваленко-Марченкова,

аспірант, кафедра обліку, економіки і управління персоналом підприємства,

ДВНЗ Придніпровської державної академії будівництва та архітектури

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОТЕНЦІАЛУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

N. I. Verhogliadova,

Doctor of Economics, Professor, Prydniprov's'ka State Academy of Civil Engineering and Architecture

Ye. V. Kovalenko-Marchenkova,

PhD student, Department of Accounting, Economics and Human Resources Management of Enterprise,

Prydniprov's'ka State Academy of Civil Engineering and Architecture

ESTIMATION OF COMPETITIVENESS OF THE CONSTRUCTION BRANCH POTENTIAL OF UKRAINE

Стаття присвячена питанню оцінки конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі. На сьогоднішній день будівельна галузь України є однією з найбільш важливих галузей національної економіки. Будівельна галузь грає ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності національної економіки в цілому. Тому постає питання оцінки конкурентоспроможності потенціалу галузі. Головна мета оцінки конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі, на нашу думку, це ідентифікація рівня конкурентоспроможності потенціалу. Цей рівень базується на формуванні та ефективності використання потенціалу. Методичний підхід до оцінки конкурентоспроможності потенціалу, який ми пропонуємо, може стати базисом для моделювання конкурентної стратегії забезпечення конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі.

The article is devoted to estimation of competitiveness of the potential of construction branch. Today construction branch is one of the most important branch of the national economy. The construction branch plays a key role in ensuring the competitiveness of the national economy as a whole. That's why the question about estimating the competitiveness of construction branch potential arises. The main purpose of estimating of competitiveness of the construction branch potential, in our opinion, is the identification of the level of potential competitiveness. This level

is based on formation and efficiency of usage of the potential. The methodical approach to estimation of competitiveness of the potential, that we offer, may become the basis for modeling of competitive strategy and ensuring the competitiveness of the construction branch potential.

Ключові слова: *потенціал галузі, конкурентоспроможність потенціалу, оцінка конкурентоспроможності потенціалу, формування потенціалу, використання потенціалу, будівельна галузь.*

Keywords: *potential of branch, competitiveness of potential, estimation of competitiveness of potential, formation of potential, using of potential, construction branch.*

Постановка проблеми. Оцінювання конкурентоспроможності потенціалу є одним з надзвичайно важливих елементів досліджень ринкових відносин, як на макроекономічному рівні, так і на рівні окремих галузей національного господарства. В Україні галузева політика розробляється без врахування конкурентоспроможності потенціалу галузі та найчастіше не орієнтована на її забезпечення. На сьогоднішній день актуальним питанням є оцінка конкурентоспроможності саме будівельної галузі, як однієї з найбільш значимих галузей національної економіки [3, с. 206-210]. Оцінка конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі, побудована з урахуванням індикаторів формування потенціалу, може стати основою для моделювання конкурентної стратегії і забезпечення конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Конкурентоспроможність галузі у різні часи досліджували багато вчених, серед яких О. Транченко, Ю. Пинда, Т. Борисова. У роботах О. Тимошенко та К. Коцюбівської, П. Гончарук та І. Почтарук досліджувались підходи до оцінки конкурентоспроможності. Н. Касьянова, Д. Солоха, О. Белякова та А. Сабадирьова вивчали формування, використання та оцінку потенціалу [7, с. 41-45; 8, с. 303-307; 9, с. 230-235; 10, с. 7-10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Недослідженим залишається питання оцінки конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі з урахуванням індикаторів формування потенціалу.

Постановка завдання. Метою роботи є оцінка конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі, використовуючи індикатори формування потенціалу галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінка конкурентоспроможності потенціалу галузі є надзвичайно складною задачею, адже конкурентоспроможність потенціалу охоплює численні показники кількісного та якісного характеру. На сьогоднішній момент відсутня загальноприйнята методика оцінки конкурентоспроможності потенціалу галузі. При оцінці конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі ми пропонуємо використовувати індикатори формування потенціалу за його складовими, які представлені відповідними оціночними показниками формування [2, с. 82-85]. В якості оціночних показників за індикатором формування природно-ресурсного потенціалу будівельної галузі пропонується використовувати вартість придбаних будівельними підприємствами сировинних та матеріально-технічних ресурсів. Основними постачальниками сировинних ресурсів в будівництві є підприємства добувної промисловості та підприємства, що займаються виробництвом та розподіленням електроенергії, газу та води. Крім того, до сировинних ресурсів відносяться також деякі види сільськогосподарської продукції, що можуть використовуватися в ході здійснення будівельних робіт. Постачальниками матеріально-технічних ресурсів у будівництві виступають підприємства переробної промисловості (в основному металургійної, хімічної та нафтохімічної, деревообробної, машинобудівельної промисловості) [1, с. 54-60].

Індикатор формування інвестиційного потенціалу будівельної галузі пропонується визначити застосовуючи оціночний показник, що характеризує обсяг капітальних інвестицій у будівництво. Для оцінки формування науково-технічного потенціалу будівельної галузі запропоновано застосовувати оціночний показник, що характеризує внутрішні витрати на виконання наукових та науково-технічних робіт в будівельній галузі. З метою визначення індикатора формування інтелектуального потенціалу запропоновано використовувати такий показник, як витрати на оплату праці [4, с. 148-163].

З використанням показника, який відображає вартість отриманих послуг нематеріального характеру (окрім освітніх)

пропонується визначати індикатор формування інфраструктурного потенціалу. При цьому, до таких послуг відносяться торговельні послуги, послуги транспортних та складських господарств, консультативні послуги, послуги в сфері фінансів та страхування, операцій з нерухомим майном, послуги у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування тощо [6, с. 192-199]. Саме організації, що надають такі послуги створюють інфраструктуру функціонування будівельної галузі.

Перелік показників було подано експертам, щоб визначити актуальність його застосування для оцінки сформованості потенціалу будівельної галузі. Більшість експертів (88,2%) зазначили, що запропонований перелік показників оцінки формування потенціалу будівельної галузі повністю відповідає поставленій дослідницькій меті. Експертів, які б відзначили, що, запропонований перелік показників не відповідає меті дослідження не виявилось. Проте досить значною (26,7 %) була частка експертів, які зазначили, що запропонований перелік показників лише частково відповідає меті дослідження. В ході подальших уточнень було виявлено, що 6,7 % експертів вважають, що доцільно до оціночних показників за індикатором формування інвестиційного потенціалу включити також обсяг прямих іноземних інвестицій, 6,7% експертів – що до переліку оціночних показників за індикатором формування інтелектуального потенціалу включити витрати на підготовку та перепідготовку кадрів (витрати на оплату освітніх послуг). Решта експертів (13,4%) відзначили, що доцільніше використовувати показник витрати на персонал, що включає поряд з витратами на оплату праці витрати на соціальний захист. Запропоновані експертами корективи було внесено та перелік показників доповнено.

Остаточний перелік оціночних показників за індикаторами формування складових потенціалу будівельної галузі, наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.
Оціночні показники формування потенціалу будівельної галузі

Індикатори формування потенціалу будівельної галузі	Оціночні показники формування потенціалу будівельної галузі
Індикатор формування природно-ресурсного потенціалу	Вартість придбаних сировинних ресурсів
	Вартість придбаних матеріально-технічних ресурсів
Індикатор формування інвестиційного потенціалу	Обсяг капітальних інвестицій
	Обсяги прямих іноземних інвестицій
Індикатор формування науково-технічного потенціалу	Внутрішні витрати на виконання Н та НТР
Індикатор формування інтелектуального потенціалу	Витрати на персонал
	Витрати на підготовку та перепідготовку кадрів
Індикатор формування інфраструктурного потенціалу	Вартість отриманих послуг нематеріального характеру

Примітка: складено автором

Оскільки всі перераховані показники є вартісними, то доцільно розглянути динаміку їхніх значень за 2004-2015 роки у діючих та порівняних цінах. Для переведення значень оціночних показників у порівнянні ціни використовувались індекси споживчих цін, а для переведення значень показника, що характеризує обсяг прямих іноземних інвестицій додатково враховувався курс долара на відповідну дату. Так, з врахуванням курсу долара прями іноземні інвестиції було конвертовано у національну валюту та переведено у порівнянні ціни.

Зі статистичних значень оціночних показників за індикатором формування природно-ресурсного потенціалу будівельної галузі за 2004-2015 роки [5] видно, що вартість придбання сировинних ресурсів в діючих цінах за 2004-2015 роки збільшилась на 7685 млн грн або на 377,6%, в тому числі, за останній рік досліджуваного періоду – на 3952,0 млн грн або на 68,5%. Однак, якщо врахувати вплив інфляційних процесів, то можна відзначити, що зростання даного оціночного показника було значно менш суттєвим і склало у 2015 році лише 1454,5 млн грн або 17,6%. Загальне зростання вартості придбання сировинно-матеріальних ресурсів за 2004-2015 роки склало лише 1501,9 млн грн або 18,3%. Вартість придбання матеріально-

технічних ресурсів підприємствами будівельної галузі у 2004-2015 роках збільшилось у діючих цінах на 65573,0 млн грн або на 376,1%. В порівняних цінах зростання було значно менш відчутним та склало лише 12602,1 млн грн або на 17,9%. За останній рік вартість придбання матеріально-технічних ресурсів в діючих цінах збільшилась на 13146,0 млн грн або на 18,8%. В порівняних цінах даний показник скоротився на 17103,8 млн грн або на 17,1 %.

Нами досліджена динаміка вартості придбання сировинних ресурсів в діючих та порівняних цінах. Витрати на придбання сировинних ресурсів не відрізнялися стабільністю, адже падіння у 2005 році, 2009 році, 2012 та 2014 роках змінювались зростанням у 2006-2008 роках, 2010-2011 роках, 2013 та 2015 роках. При цьому, коливання значення даного показника в порівняних цінах є більш помітними ніж в діючих. Аналізуючи динаміку вартості придбання матеріально-технічних ресурсів підприємствами будівельної галузі в діючих та порівняних цінах, можна зазначити, що витрати на придбання матеріально-технічних ресурсів в діючих цінах досить стабільно зростали впродовж 2004-2008 та 2010-2015 років. В порівняних цінах найбільше значення даного показника спостерігалось у 2008 році. Наступний 2009 рік характеризувався досить суттєвим падінням значення вартості придбання матеріально-технічних ресурсів в порівняних цінах, яке змінилось поступовим збільшенням даного показника. В порівняних цінах, на відміну від діючих, вартість придбання матеріально-технічних ресурсів впродовж останніх двох років досліджуваного періоду знижувалась.

Перераховані показники є стимуляторами конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі з позиції його формування, а отже будемо використовувати метод нормалізації відносно максимальних значень. Розраховуючи індикатор формування потенціалу будівельної галузі за природно-ресурсною складовою, видно, що найвищим було значення індикатору формування природно-ресурсного потенціалу будівельної галузі у 2008 році (0,923 бала) та у 2011 році (0,869 бала), найнижчим – у 2004-2005 роках (0,461 та 0,440 бала). Впродовж досліджуваного періоду індикатор формування природно-ресурсного потенціалу збільшився на 18,22%.

Враховуючи статистичні значення оціночних показників за індикатором формування інвестиційного потенціалу будівельної галузі за 2004-2015 роки [5], обсяг капітальних інвестицій у будівельній галузі в діючих цінах у 2015 рік зріс на 7407,0 млн грн або на 20,5%, а за 2004-2015 роки збільшився на 15444,5 млн грн або на 55,1%. Водночас, в порівняних цінах за останній рік досліджуваного періоду обсяг капітальних інвестицій зменшився на 8205,6 млн грн або на 15,9%, а за 2004-2015 роки – на 69688,1 млн грн., або на 61,4%.

Щодо обсягу прямих іноземних інвестицій, то за 2015 рік значення цього показника зменшилось в діючих цінах на 143,6 млн дол. США або 11%, а в порівняних – на 67,4 млн дол. США або 5,5%. Тобто з урахуванням зростання курсу долара США зниження обсягу прямих іноземних інвестицій у 2015 році в порівняних цінах було менш значним ніж в діючих. За 2004-2015 роки значення цього показника зросло як в діючих (883,0 млн дол. США або 320,7%), так і в порівняних цінах (на 911,4 млн дол. США або 369,2%).

Динаміка обсягу капітальних інвестицій, дозволяє відзначити, що впродовж 2005-2008 років значення цього показника збільшувалось, сягнувши свого максимального рівня. Період після 2009 року, що відзначився суттєвим падінням даного показника особливо в порівняних цінах відзначався відносно нестабільністю значень даного показника та його коливаннями – поступовим зростанням до 2013 року, що поступилося місцем зниженню значень даного показника у 2014-2015 роках, яке було особливо помітним у порівняних цінах.

Слід зазначити, що показник динаміки обсягу прямих іноземних інвестицій в будівельну галузь мав дещо іншу динаміку порівняно з розглянутими вище, хоча піковий рівень його припав також на 2008 рік. Проте кризові процеси відбилися на активності іноземних інвесторів значно більше, ніж вітчизняних. Про це свідчить досить тривале зниження обсягу прямих іноземних інвестицій в діючих цінах, яке тривало впродовж 2008-2010 років. Падіння цього показника змінилось нетривалим зростанням, яке знов поступилося місцем скороченню.

Ці показники є стимуляторами конкурентоспроможності потенціалу з позиції його формування, а отже будемо використовувати метод нормалізації відносно максимальних значень. Розраховуючи індикатор формування потенціалу будівельної галузі за інвестиційною складовою, відзначимо, що найвищим було значення індикатору формування інвестиційного потенціалу будівельної галузі у 2008 році (1 бал), найнижчим – у 2004 році (0,428 бала). Впродовж досліджуваного періоду індикатор формування інвестиційного потенціалу збільшився на 37,62%.

Як видно зі статистичних значень оціночного показника за індикатором формування науково-технічного потенціалу

будівельної галузі за 2004-2015 роки [5], внутрішні витрати на виконання наукових та науково-технічних робіт в будівельній галузі у діючих цінах хоча й знизилась у 2005 році на 7,0 млн грн або на 3,3%, порівняно з попереднім роком, проте в загальному підсумку за дванадцять років зросли на 87,6 млн грн або на 74,5%. Проте в порівняних цінах ситуація є дещо складнішою. Вплив інфляційного чинника був настільки суттєвим, що на тлі зростання значень показника за 2004-2015 роки в діючих цінах, в порівняних його рівень знизився за досліджуваний період на 269,7 млн грн або на 56,8%. Даний показник відзначався дещо менш суттєвими коливаннями. Так впродовж досить тривалого часу (2005-2007 роки та 2009-2013 роки) значення внутрішніх витрат на наукові та науково-технічні роботи в порівняних цінах перебували на досить стабільному рівні. Останні ж роки характеризувались зниженням даного показника.

Значений показник є стимулятором конкурентоспроможності потенціалу з позиції його формування, а отже будемо використовувати метод нормалізації відносно його максимального значення. Розраховуючи максимальне значення показника за індикатором формування науково-технічного потенціалу, його бальні оцінки, а також значення індикатору формування потенціалу будівельної галузі за науково-технічною складовою в досліджуваному періоді відзначимо, що найвищим було значення індикатору формування науково-технічного потенціалу будівельної галузі у 2008 році (1 бал), найнижчим – у 2015 році (0,272 бала). Впродовж досліджуваного періоду індикатор формування науково-технічного потенціалу знизився на 56,76%.

Як видно зі статистичних значень оціночних показників за індикатором формування інтелектуального потенціалу будівельної галузі за 2004-2015 роки [5], витрати на персонал підприємств будівельної галузі в діючих цінах у 2015 році порівняно з попереднім роком зросли на 2372,0 млн грн або на 11,3%, а порівняно з 2004 роком – на 14446,0 млн грн або на 161,9%. Проте номінальне зростання цього показника не супроводжувалось реальним. Про це свідчить зниження витрат на персонал в порівняних цінах у 2015 році на 6720,1 млн грн або на 22,3% порівняно з 2014 роком, за 2004-2015 роки – на 12668,4 млн грн або на 35,2%. Витрати на підготовку та перепідготовку кадрів, як видно з даних поданої вище таблиці, за 2004-2015 роки скоротились як в діючих так і порівнюваних цінах. В діючих цінах скорочення склало 9,0 млн грн або 75,0%, в той час як в порівняних цінах – 45,5 млн грн або 93,8%. За останній рік досліджуваного періоду витрати на підготовку та перепідготовку кадрів скоротились на 2 млн грн або 40,0% в діючих цінах та на 4,2 млн грн або 58,1% - в порівняних. Слід зазначити, що витрати на персонал протягом 2004-2015 років коливались, маючи в діючих цінах незначну тенденцію до зростання. Проте в порівняних цінах, спостерігається зворотна тенденція, що пояснюється впливом інфляційних процесів. А витрати на підготовку та перепідготовку кадрів значно коливались, особливо на початку досліджуваного періоду. Крім того, слід відзначити, що останні кілька років даний показник має яскраво виражену тенденцію до зниження.

Перераховані показники є стимуляторами конкурентоспроможності потенціалу з позиції його формування, а отже будемо використовувати метод нормалізації відносно максимальних значень. При розрахунку індикатору формування потенціалу будівельної галузі за інтелектуальною складовою виявлено, що найвищим було значення індикатору формування інтелектуального потенціалу будівельної галузі у 2006 році (0,913 бала), найнижчим – у 2010 та 2015 році (0,286 та 0,211 бала). Впродовж досліджуваного періоду індикатор формування інтелектуального потенціалу зменшився на 59,97%.

Досліджуючи статистичні значення оціночного показника за індикатором формування інфраструктурного потенціалу будівельної галузі за 2004-2015 роки [5], можемо зазначити, що витрати на оплату послуг нематеріального характеру в 2015 році порівняно з 2014 роком зросли в діючих цінах на 3007,0 млн грн або на 21,9%, але знизилась в порівняних цінах на 2936,4 млн грн або 14,9%. За 2004-2015 роки спостерігалось зростання зазначеного показника як в діючих, так і в порівняних цінах. При цьому, зростання в діючих цінах склало 13330,0 млн грн або 391,7%, в той час як в порівняних цінах даний показник зріс лише на 2990,4 млн грн або на 21,8%.

Показник витрат на оплату нематеріальних послуг в будівельній галузі характеризувався досить суттєвими коливаннями впродовж всього досліджуваного періоду. Особливо яскраво це простежується в порівняних цінах.

Значений показник є стимулятором конкурентоспроможності потенціалу з позиції його формування, а отже будемо використовувати метод нормалізації відносно його максимального значення. Нами розраховані максимальне значення показника за індикатором формування інфраструктурного потенціалу, його бальні оцінки, а також розрахункові значення індикатору формування потенціалу будівельної галузі за інфраструктурною складовою в досліджуваному періоді. Найвищим було значення індикатору формування інфраструктурного потенціалу будівельної галузі у 2012 році (1 бал), найнижчим – у

2004 році (0,400 бала). Впродовж досліджуваного періоду індикатор формування інфраструктурного потенціалу зріс на 21,75%.

Визначаючи узагальнюючий індикатор формування потенціалу будівельної галузі, робимо висновок, що показник був максимальним у 2008 році (0,922 бала), а мінімальним – у 2015 році (0,421 бала). За 2004-2015 роки узагальнюючий індикатор формування потенціалу будівельної галузі скоротився на 13,91%.

Результатами використання потенціалу будівельної галузі є випуск будівельної продукції та чистий прибуток. Саме здійснивши співставлення значень цих показників з вартістю окремих складових потенціалу будівельної галузі отримано показники, що характеризують використання цих складових. Отже, для оцінки використання складових потенціалу запропоновано використовувати показники, що характеризують потенціаломісткість та ефективність використання. Потенціаломісткість від використання потенціалу визначається співвідношенням вартості певної складової потенціалу до випуску будівельної продукції. Ефективність використання потенціалу пропонується визначати співвідношенням чистого прибутку до вартості відповідної складової. Оскільки ці показники є відносними то немає потреби щодо їх переведення у порівнянні ціни.

При цьому, потенціаломісткість є дестимулятором конкурентоспроможності потенціалу з позиції його використання, тож для його нормалізації будемо застосовувати нормалізацію за мінімальними значеннями. Стосовно динаміки показника ефективності, то за всіма складовими перші чотири роки даний показник набував від'ємних, а впродовж наступних років – додатних значень. Тож, виникають труднощі з приведенням значень цих показників до порівняного вигляду. Зокрема виникає потреба здійснення проміжних розрахунків для переведення значень цього показника в додатній вимір. Для цього пропонуємо скористатись формулою:

$$Ie_{ik}^t(ум.) = 1 + \frac{Ie_{ik}^t}{\min \{Ie_{ik}^t\}},$$

де $Ie_{ik}^t(ум.)$ - умовне значення k-го показника використання потенціалу будівельної галузі за i-ю складовою в році t;

Ie_{ik}^t - статистичне значення k-го показника використання потенціалу будівельної галузі за i-ю складовою в році t;

$\min \{Ie_{ik}^t\}$ - мінімальне значення k-го показника використання потенціалу будівельної галузі за i-ю складовою за весь період дослідження;

$i = \overline{1, I}$ - номер складової потенціалу будівельної галузі;

$k = \overline{1, K}$ - номер показника використання потенціалу будівельної галузі;

$t = \overline{1, T}$ - номер досліджуваного року.

Як видно зі статистичних значень показників для оцінки природно-ресурсного потенціалу [5], рівень потенціаломісткості на 2015 рік зріс на 0,023 грн / грн. порівняно з 2014 роком, але за 2004-2015 роки зменшився на 0,030 грн/грн. Ефективність використання природно-ресурсного потенціалу знизилась за досліджуваний період на 29,315%. Розраховуючи індикатор використання природно-ресурсного потенціалу, зазначимо, що найвищим було значення індикатору використання природно-ресурсного потенціалу будівельної галузі у 2004 році (0,888 бала), найнижчим – у 2014-2015 роках (0,434 та 0,530 бала). Впродовж досліджуваного періоду індикатор використання природно-ресурсного потенціалу знизився на 40,32%.

Як видно зі статистичних значень оціночних показників за індикатором використання інвестиційного потенціалу будівельної галузі [5], рівень потенціаломісткості за інвестиційною складовою за 2015 рік зріс на 0,007 грн / грн. порівняно з 2014 роком, але за 2004-2015 роки зменшився на 0,500 грн/грн. Ефективність використання інвестиційного потенціалу знизилась за досліджуваний період на 60,492%. Розрахунок індикатору використання потенціалу будівельної галузі за інвестиційною складовою дає змогу зробити висновок, що найвищим було значення індикатору використання інвестиційного потенціалу будівельної галузі у 2012 році (0,961 бала), найнижчим – у 2014-2015 роках (0,500 та 0,598 бала). Впродовж досліджуваного періоду індикатор використання інвестиційного потенціалу знизився на 7,72%.

Слід зазначити, що вартість науково-технічної складової потенціалу є незначною, тож для того, щоб можна було простежити динаміку потенціаломісткості за цією складовою та виявити її коливання протягом досліджуваного періоду, пропонується перерахувати даний показник у копійки на гривню випуску будівельної продукції. Як видно зі статистичних значень оціночних показників за індикатором використання науково-технічного потенціалу будівельної галузі [5], рівень потенціаломісткості за науково-технічною складовою за досліджуваний період зменшився на 0,198 коп. / грн. Ефективність використання науково-технічного потенціалу знизилась за досліджуваний період на 12841,032%. Динаміка потенціаломісткості за науково-технічною складовою має чітко виражену тенденцію до зниження. Не дивлячись на це, ефективність використання науково-технічного потенціалу також поступово знижується.

Розрахунок індикатора використання потенціалу будівельної галузі за науково-технічною складовою дає змогу визначити, що найвищим було значення індикатора використання науково-технічного потенціалу будівельної галузі у 2012 році (0,848 бала), найнижчим – у 2014-2015 роках (0,415 та 0,521 бала). Впродовж досліджуваного періоду індикатор використання науково-технічного потенціалу знизився на 22,47%.

Як видно зі статистичних значень оціночних показників за індикатором використання інтелектуального потенціалу [5], рівень потенціаломісткості за інтелектуальною складовою за досліджуваний період зменшився на 0,111 грн / грн. Ефективність використання інтелектуального потенціалу знизилась за досліджуваний період на 113,753%. Як видно з розрахунку індикатора використання інтелектуального потенціалу будівельної галузі, найвищим було значення у 2012 році (0,935 бала), найнижчим – у 2014-2015 роках (0,478 та 0,582 бала). Впродовж досліджуваного періоду індикатор використання інтелектуального потенціалу знизився на 23,22%. Аналізуючи статистичні значення оціночних показників за індикатором використання інфраструктурного потенціалу будівельної галузі [5], робимо висновок, що рівень потенціаломісткості за інфраструктурною складовою за досліджуваний період зменшився на 0,003 грн / грн. Ефективність використання інфраструктурного потенціалу знизилась за досліджуваний період на 162,708%.

Розраховуючи індикатор використання потенціалу будівельної галузі за інфраструктурною складовою, можна зазначити, що найвищим було значення індикатора використання інфраструктурного потенціалу будівельної галузі у 2004 році (0,878 бала), найнижчим – у 2014-2015 роках (0,407 та 0,505 бала). Впродовж досліджуваного періоду індикатор використання інфраструктурного потенціалу знизився на 42,48%. Визначаючи узагальнюючий індикатор використання потенціалу будівельної галузі, робимо висновок, що показник був максимальним у 2012 році (0,899 бала), а мінімальним – у 2014 році (0,447 бала). За 2004-2015 роки узагальнюючий індикатор використання потенціалу будівельної галузі скоротився на 28,86%.

З використанням розрахунку коефіцієнтів вагомості індикаторів формування та використання потенціалу визначено інтегральний індикатор конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі. Найвищим рівень конкурентоспроможності потенціалу був у 2008 році і складав 0,804 бали, найнижчим – у 2014 та 2015 році (0,473 та 0,474 бали). За 2004-2015 роки інтегральний індикатор знизився на 21,90%. Лише у 2008 році рівень конкурентоспроможності потенціалу можна визначити як високий, у 2014-2015 роках – як низький. Всі інші роки характеризувались помірним рівнем конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі.

Динаміка інтегрального індикатора конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі дозволяє виявити роки, які характеризувалися різким падінням рівня конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі, відновлення якого відбувається вкрай низькими темпами. Такими періодами були 2009 та 2014 роки, які характеризувалися такими факторами, як значний рівень політичної нестабільності в країні, зниження інвестиційної та ділової активності, пожвавлення інфляційних процесів та скорочення платоспроможного споживчого попиту на нерухомість, до впливу яких будівельна галузь є надчутливою. Проте фактори, що призвели до описаних вище змін, потребують подальшого уточнення та більш детальної оцінки.

Висновки. В роботі проведена оцінка конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі, використовуючи індикатори формування потенціалу за його складовими, які представлені відповідними оціночними показниками формування. Були зроблені відповідні розрахунки по кожній складовій потенціалу по його використанню та формуванню. Подальше дослідження буде спрямоване на виявлення загроз втрати конкурентоспроможності потенціалу будівельної галузі.

Література.

1. Борисова Т. М. Конкурентоспроможність галузі: детермінанти формування та сучасні методи оцінювання / Т. М. Борисова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. - № 6. - Т. 1. – С. 54-60.
2. Гончарук П.А. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності потенціалу суб'єкта господарювання / П.А. Гончарук // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – Випуск 1. – Том 2. – С. 82-85
3. Ісаєнко Д. Будівельний комплекс України: трансформація в умовах переходу до ринкового господарства / Д.Ісаєнко // Держава і суспільство. – 2010. - № 17. – С. 206-210.
4. Касьянова Н. В. Потенціал підприємства: формування та використання. 2-ге вид. перероб. та доп. [текст] : підручник / Н. В. Касьянова, Д. В. Солоха, В. В. Морева, О. В. Белякова, О. Б. Балакай - К. : "Центр учбової літератури", 2013. - 248 с.
5. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
6. Пинда Ю.В. Методичні підходи до оцінки галузевої конкурентоспроможності на мезорівні управління / Ю.В. Пинда // Економічна теорія та економічна історія: [Зб. наук.-техн. праць] – Луцьк: ЛНТУ, 2008. – Вип. 5 (19). – С. 192-199.
7. Почтарук І.С. Методичні підходи до оцінки галузевої конкурентоспроможності / І.С. Почтарук // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. - 2011. - Вип. 7. - С. 41-45. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzlubp_2011_7_14
8. Сабадирьова А. Л. Організаційні основи інформаційної системи оцінки потенціалу промислового підприємства / А. Л. Сабадирьова // Вісник Хмельницького національного університету/ - 2010. - № 5. - Т. 4. – С.303-307
9. Тимошенко О. В. Підходи до визначення вагових коефіцієнтів інтегральних індексів економічної безпеки національної економіки / О. В. Тимошенко, К. І. Коцюбівська //Причорноморські економічні студії. - 2016. - Вип. 8. - С. 230-235. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_8_47
10. Транченко О. М. Оцінка галузевої конкурентоспроможності (на прикладі агропромислового комплексу) / О. М. Транченко // Економічний часопис-XXI. - 2013. - № 9-10(2). - С. 7-10.

References.

1. Borysova, T. M. (2011), "The competitiveness of the industry: determinants of development and modern methods of evaluation", *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*, no. 6, vol. 1, p.p. 54-60.
2. Honcharuk, P.A. (2013), "Methodological approaches to estimation the potential competitiveness of business entity", *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noi vlasnosti*, no. 1, vol. 2, p.p. 82-85.
3. Isaienko, D. (2010), " Construction complex of of Ukraine: the transformation during the transition to market economy", *Derzhava i suspil'stvo*, no. 17, p.p. 206-210.
4. Kas'ianova, N. V. Solokha, D. V. Morieva, V. V. Beliakova, O. V. Balakaj, O. B. (2013), *Potentsial pidprijemstva: formuvannia ta vykorystannia [The potential of enterprises: formation and usage]*, 2nd ed, Tsentri uchbovoi literatury Kyiv, Ukraine.
5. The official website of the State Statistics Committee of Ukraine (2017) available at: www.ukrstat.gov.ua (Accessed 20 February 2017).
6. Pynda, Yu.V. (2008), " Methodological approaches to assessing competitiveness of the sector at the meso level of management" *Ekonomichna teoriia ta ekonomichna istoriia*, no. 5 (19), p.p. 192-199.
7. Pochtaruk, I.S. (2011), " Methodological approaches to estimating of branch competitiveness " *Naukovi zapysky L'vivs'koho universytetu biznesu ta prava*, no. 7, p.p. 41-45, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzlubp_2011_7_14 (Accessed 5 December 2016).
8. Sabadyr'ova, A. L. (2010), "Organizational bases of information system of estimating of potential of industrial enterprises", *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*, no. 5, vol. 4, p.p. 303-307.
9. Tymoshenko, O. V. (2016), "Approaches to determination the weighting coefficients of integral indexes of economic security of the national economy", *Prychornomors'ki ekonomichni studii*, vol. 8, p.p. 230-235, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_8_47 (Accessed 12 November 2016).

10. Tranchenko, O. M. (2013), " Evaluation of competitiveness of branch (for example agricultural complex)", Ekonomichnyj chasopys-XXI, no. 9-10(2), p.p. 7-10.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2017 р.

ТОВ "ДКС Центр"

Впро